

Alla vinner på en jämställd arbetsmarknad

Rapport, Almedalen 2013-07-03

1. Inledning	2
2. Alla vinner på en mer jämställd arbetsmarknad	3
3. Mer jämställd arbetsmarknad – stor möjlighet även för andra länder....	4
4. Pågående reformer för ökad jämställdhet.....	5
5. Fem punkter för ökad jämställdhet på arbetsmarknaden.....	7

1. Inledning

En av Sveriges stora framtidsutmaningar handlar om att fler behöver komma i arbete. Att grupper som idag befinner sig utanför arbetsmarknaden bereds en väg in är helt nödvändigt för att kunna upprätthålla en trygg gemensam välfärd. Att möjliggöra för kvinnor att delta fullt ut på arbetsmarknaden är avgörande för att kunna ta tillvara vår ekonomiska potential.

Utöver att ökad jämställdhet på alla relevanta samhällsområden hör till några av de viktigaste rättvisefrågorna, så skulle en jämställd arbetsmarknad dessutom innebära omfattande samhällsekonomiska vinster.

Beräkningar från Riksdagens utredningstjänst, OECD och Finansdepartementet visar att Sveriges BNP skulle kunna öka i storleksordningen mellan 360-500 miljarder kronor per år, det vill säga cirka 10-15 procent, och OECD-ländernas med cirka 12 procent på sikt, om man inkluderade kvinnorna i samma utsträckning som männen på arbetsmarknaden.

Sverige är redan på många sätt ett föregångsland när det gäller jämställdhet. I de jämförelser som görs mellan länder brukar man göra sammanvägningar av olika faktorer som har betydelse för jämställdhet. 2012 rankades Sverige på fjärde plats i världen av The Global Gender Gap Report (World Economic Forum, WEF). Svenska kvinnor arbetar näst mest i OECD enbart isländska kvinnor arbetar i högre utsträckning (BP 2013 bilaga 4 – *Ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män*) och under 2011 ökade sysselsättningen bland svenska kvinnor mer än bland män för första gången sedan 2001, även under 2012 stod kvinnorna för den största ökningen enligt SCB. Men fortfarande har även Sverige långt kvar till en helt jämställd arbetsmarknad.

Stora förbättringar har skett de senaste åren. Alliansen har satsat på att stärka kvinnors företagande, infört jämställdhetsbonus för jämnare uttag av föräldraförsäkringen samt genom exempelvis RUT-avdraget underlättat vardagspusslet för många. En annan central åtgärd är jobbskatteavdraget. En utvärdering från 2012 visar att ökningen av antalet arbetade timmar som avdraget bedöms ha lett till varit störst bland kvinnor. Avdraget är utformat så att de största procentuella skattelättnaderna går till låg- och medelinkomsttagare – grupper där kvinnor tyvärr fortfarande är i majoritet.

Trots våra reformer är det tydligt att stora utmaningar återstår. Otillbörliga löneskillnader, fler obetalda arbetstimmar och ojämlika uttag av bland annat föräldraförsäkringen är några områden där ytterligare kraftanstängningar behövs.

2. Alla vinner på en mer jämställd arbetsmarknad

Utöver ökad frihet och motverkad diskriminering finns det också en stor samhällsekonomisk vinst i att kvinnor deltar fullt ut på arbetsmarknaden. Hela Sverige skulle tjäna på att kvinnors sysselsättningsgrad var lika stor som männens och att kvinnor arbetade lika många timmar som män.

Det finns flera olika beräkningar på hur mycket Sverige skulle gynnas av att kvinnor inkluderas fullt ut. Gemensamt för dem alla är att BNP kraftigt skulle öka. Siffrorna hamnar i storleksordningen på en ökning av BNP mellan 10-15 procent. Det motsvarar mellan 360 och 500 miljarder kronor.

En rapport från Riksdagens utredningstjänst, maj 2012, visar att Sveriges BNP skulle öka med 10 procent om antalet arbetade timmar skulle vara lika för kvinnor och män. I beräkningarna tas det hänsyn till hur fördelningen är mellan kvinnor och män i olika sektorer¹ samt olika sektors produktivitet per arbetad timme till baspris.

Hur mycket BNP skulle öka om kvinnor arbetade som män

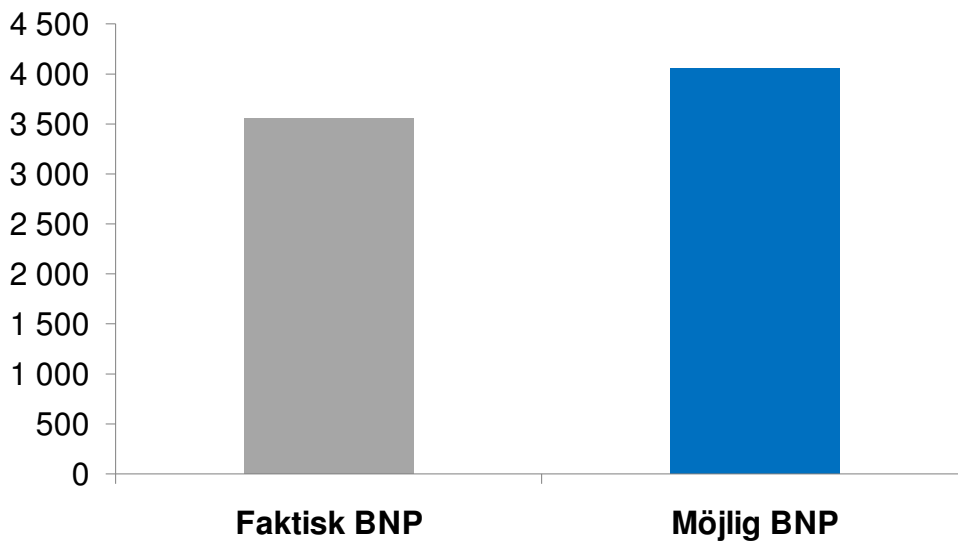
Förändring	Miljarder kronor	Procent av BNP
Om sysselsättningsgrad och antal timmar per vecka är samma för män och kvinnor	358	10 %
Om endast antal timmar är samma för män och kvinnor	239	7 %

Källa: RUT rapport, Dnr 2012:916

En annan beräkning från Finansdepartementet från 2012 visar att kvinnor arbetade 61 miljoner timmar per vecka mot männens 81 miljoner timmar. Om kvinnors faktiska förvärvsarbete istället hade varit samma som männens hade BNP 2012 kunnat vara upp till 14 procent större, vilket motsvarar cirka 500 miljarder kronor. Det kan ställas i relation till att hela statens utgifter 2013 var knappt 840 miljarder kronor.

¹ För sektorsfördelning används åldersgruppen 16-64 år eftersom det bara finns statistik för den gruppen.

Möjlig BNP-ökning vid jämställd arbetsmarknad

BNP i miljarder kronor år 2012
Källa: SCB & Finansdepartementet

3. Mer jämställd arbetsmarknad – stor möjlighet även för andra länder

Även andra länder skulle vinna på ökad jämställdhet på arbetsmarknaden. De flesta av OECD:s medlemsländer har lägre kvinnlig sysselsättningsgrad än Sverige och skulle därför tjäna på att kvinnors sysselsättningsgrad var lika stor som männens och att kvinnor som grupp arbetade lika många timmar. Inom OECD är kvinnors ökade utbildningsnivå den faktor som bidragit mest till att minska gapet mellan könen när det gäller arbetskraftsdeltagande och lönenivå. Skillnaderna mellan olika länder är betydande.

Sysselsättningsgraden inom EU är genomgående högre för män än för kvinnor. 2011 var andelen sysselsatta kvinnor 58,5 procent mot männens 70,1 procent. Sverige har en internationellt sett hög sysselsättningsgrad, i synnerhet för kvinnor. Employment Performance Monitor (EPM) som utkom i juni 2013 ger en överblicksbild över situationen på arbetsmarknaden i EU. Enligt EPM var 76,8 procent av kvinnorna i Sverige sysselsatta (högst i EU) gentemot männens 81,9 procent under 2012.²

Enligt en OECD-rapport från december 2012 (*Closing the Gender Gap, 2012*) skulle BNP inom OECD kunna öka med 12 procent mellan 2010 och 2030 om kvinnor skulle vara i arbete i samma utsträckning som män.

² Avser åldrarna 20-69 år

En utvärdering av jobbskatteavdraget gjordes i samband med budgetpropositionen 2012. Då konstaterades att effekten på medelarbetstiden av sänkt skatt på arbete är positiv. Som ett led i detta har antalet arbetade timmar ökat, särskilt bland kvinnor.

Alliansregeringen granskar även sjukskrivningsmönster ur ett jämställdhetsperspektiv. Ambitionen är att öka kunskaperna om kvinnors ökade sjukfrånvaro i samband med föräldraskap och Försäkringskassans studie av kvinnors och mäns sjukfrånvaro efter första barnets födelse. Ambitionen är att öka kunskaperna om de könsskillnader i sjukfrånvaron som uppstår i och med första barnets födelse. Arbetsmiljöverket har ett uppdrag att synliggöra och förbättra kvinnors hälsa i arbetslivet som bland annat går ut på att förbättra kvinnors hälsa och förebygga att kvinnor slås ut på grund av arbetsmiljörelaterade problem. En särskild utredare har nyligen presenterat förslag för att öka arbetskraftsdeltagandet och påskynda etableringen på arbetsmarknaden för nyanlända utrikes födda kvinnor och anhöriginvandrare. Som en följd av utredningen har bland annat föräldraförsäkringen förändrats. Andra insatser är en särskild delegation för jämställdhet i skolan och högskolan samt ökat skydd och stöd åt utsatta kvinnor.

För att fortsatt stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden har regeringen bland annat inrättat en delegation för jämställdhet i arbetslivet (JA-delegationen). Uppdraget innebär bland annat att analysera hur arbetsmarknadens parter kan bidra till att uppnå jämställdhet i arbetslivet, samt samla in och sprida kunskap och goda exempel på jämställdhet i arbetslivet. Delegationen ska också lämna förslag på hur kvinnors arbetskraftsdeltagande kan öka. Alliansen har även tillfört jämställdhetspolitiken motsvarande 1,6 miljarder kronor, vilket innebär en tiodubbling av resurserna till området. För 2013 och 2014 avsätts ytterligare cirka 240 miljoner kronor per år för särskilda projekt och insatser för att främjar jämställdhet mellan kvinnor och män.

Genom att utgå från ett jämställdhetsperspektiv i rekryteringen av nya styrelser har Alliansregeringen lyckats öka andelen kvinnliga styrelseledamöter i de statligt helägda bolagen till 49 procent, vilket är mer än dubbelt så högt som i börsbolagen. Vidare är 43 procent av styrelseordföranden i de helägda statliga bolagen kvinnor, vilket är en klar ökning jämfört med 2006 då andelen var 23 procent. Regeringens arbete visar att det går att öka jämställdheten.

Ytterligare en metod som staten som ägare använder för att främja jämställdheten är att ställa krav på att bolagen själva arbetar aktivt med jämställdhet. I ägarpolicyen som styr de statliga bolagen står att de ska driva utvecklingen mot en balanserad könsfördelning på ledande befattningar i företagen. Andelen kvinnor i ledningsgrupperna i de statliga bolagen uppgår idag till 38 procent jämfört med 28 procent 2006, då Alliansen vann valet.

5. Fem punkter för ökad jämställdhet på arbetsmarknaden

Trots de genomförda reformerna är det tydligt att stora utmaningar återstår. Några punkter är särskilt viktiga i det fortsatta arbetet för att möjliggöra en jämställd arbetsmarknad:

1. Bättre möjligheter krävs för att kunna kombinera familjeliv och karriär.

Bara cirka 24 procent av dagarna i föräldraförsäkringen togs ut av män 2012 enligt Försäkringskassan. Jämnare uttag av föräldraförsäkring bör stimuleras, därför har Alliansen infört jämställdhetsbonusen. En generös föräldraförsäkring förutsätter ett jämnare uttag för att inte bidra till stor ojämlikhet på arbetsmarknaden. Förutsatt att ojämlikheten på arbetsmarknaden består kan det vara aktuellt med en förstärkt jämställdhetsbonus eller ytterligare steg mot ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen.

2. Det krävs fler kvinnor på ledande positioner.

Även om Sverige har ett av världens allra mest jämställda parlament, kvinnor i majoritet i regeringen och de statliga bolagen har 49 procent kvinnor i styrelserna så har svenska företag och organisationer fortfarande för få kvinnor på ledande positioner. I näringslivet går utvecklingen istället åt fel håll då andelen kvinnliga styrelseledamöter nu är nere på 22,3 procent. Näringslivet måste ta ansvar för att utvecklingen förbättras. Det kan exempelvis handla om mer öppna rekryteringsprocesser, kompetensredovisningar och mentorskapsprogram.

3. Möjligheterna till att arbeta heltid måste förbättras.

4 av 10 kvinnor arbetar deltid. Många vill göra det, men alltför många gör det ofrivilligt. Både privata och offentliga arbetsgivare bör erbjuda heltidstjänster i större utsträckning än i dag, här går många moderatledda kommuner före. Det är en viktig politisk uppgift att skapa flexibilitet i arbetstiderna för kommunens medarbetare. Kommuner som vill vara förebilder, föregångare och attraktiva arbetsgivare bör så långt möjligt erbjuda sina anställda möjligheter till heltidsarbete och sträva efter sammanhängande arbetstid. Här finns förutsättningar för kreativitet som arbetsgivare med att finna olika lösningar till exempel kombinationstjänster. I detta arbete har moderatledda kommuner och landsting ett stort ansvar.

4. Fler kvinnliga arbetsgivare och företagare behövs.

Trots att kvinnors företagande ökar generellt i Sverige är det tydligt att fler kvinnor som arbetsgivare och företagare behövs. Genom t.ex. Lagen om valfrihetssystem, LOV öppnas nya möjligheter för kvinnor att äga och driva företag inom bland annat välfärdsverksamheter som vård och omsorg. Siffror från Svenskt Näringsliv visar att 80 procent av företagen verksamma tack vare LOV antingen hade en kvinna som ägare eller vd 2010. Det kvinnliga företagandet ökar dessutom, om man bara tittar på företagen som startats inom LOV-området sedan 2009 är det 85 procent som drivs av kvinnor eller har en kvinnlig VD.

5. Fortsatta satsningar på förskola och skola.

Vägen till lika möjligheter för våra döttrar och söner börjar i skolan. Alliansen har satsat på förskola och skola och fortsatta satsningar på tillgänglighet och kvalitet här är avgörande för både jämställdhet och kvalitet i framtiden. För att motverka en könssegregerad arbetsmarknad är det viktigt att flickor och pojkar ges samma förutsättningar att utvecklas redan i skolan och att de inte påverkas av könsstereotypa utbildningsval.